

Kuva ja teksti puupiiirroksissa

Katakanahahmot

LAB-ammattikorkeakoulu

Kuvataiteilija (AMK), Kuvataide

2024

Anna Salmi

Tiivistelmä

Tekijä(t) Salmi, Anna	Julkaisun laji Opinnäytetyö, AMK Sivumäärä 25	Valmistumisaika 2024
Työn nimi Kuva ja teksti puupiiroksissa Katakanahahmot		
Tutkinto Kuvataiteilija (AMK)		
Tiivistelmä <p>Opinnäytetyössä käsiteltiin kuvan ja tekstin yhdistämistä puupiiroksissa. Tietoperusta alkaa puupiirtämisen juurilta, 600-luvun Kiinasta. Teksti kulkee esimerkkien kautta läpi puupiiroksen taiteellistumisen tämän päivän nykytaiteeseen asti. Puupiirtämisen pitkän historian aikana puupiirtäminen vakiintuu osaksi taide-elämää ja taiteilijasta tulee ammattinimike. Puupiirosmenetelmä käy historiassa läpi monet käyttötarkoitukset hyödyntäen kuvan ja tekstin yhdistelmää, päätyen lopulta lähes yksinomaan taidekäyttöön.</p> <p>Opinnäytetyön aihe syntyi japanin kielen katakanasanoista innoittuneen, kuvaa ja tekstiä yhdistelevän puupiiroksen tekemisen yhteydessä. Katakana-teemaa jatkettiin opinnäytetyön taiteellisessa osuudessa. Teos esittää 160 eri katakanasanaa mielikuvituksellisinä katakanahahmoina, jotka on vedostettu öljyväripuupiiroksina neljälle suurelle kiinanpaperille.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoituksena oli havainnollistaa kuvan ja tekstin yhdistämisen keinoja puupiiroksissa ja analysoida niissä ilmeneviä moninaisia käyttötarkoituksia. Taiteellisen osuuden puupiirosteoksia pohdittiin suhteessa muinaisiin kuvakirjoitusta sisältäviin kieliin ja Edo-kauden kuva-arvoituksiin. ”<i>Katakana</i>” puupiiroksia tarkasteltiin myös kielen opetuksen ja kuvan tulkinnan näkökulmasta.</p>		
Asiasanat kuvataide, taidegrafiikka, puupiiros, japanin kieli, katakana		

Abstract

Author(s) Salmi, Anna	Type of Publication Thesis, UAS	Published 2024
	Number of Pages 25	
Title of Publication Illustration and text in woodblock art Katakana characters		
Name of Degree Bachelor of Culture and Arts		
Abstract <p>This thesis discusses the integration of image and text in woodcut printmaking. It starts with the origins of woodcutting in 7th century China. Over its long history, woodcutting became established as a part of the art world. Throughout history, the woodcut method has been used in various ways, combining images and text. Nowadays, the technique is used mostly for artistic purposes.</p> <p>The artistic section of the thesis emerged from the creation of a woodcut inspired by Japanese katakana words, combining image and text. The artwork presents 160 different katakana words as imaginative katakana characters, printed as oil-based woodcuts on four large sheets of Chinese paper.</p> <p>The purpose of the thesis was to examine the methods of combining image and text in woodcuts and to analyze their various uses. The woodcut artworks in the artistic section were considered in relation to ancient languages with pictographic writing and Edo-period picture puzzles. "<i>Katakana</i>" woodcuts were also examined from the perspectives of language learning and image interpretation.</p>		
Keywords printmaking, woodcut, japanese, katakana, fine arts		

Sisällys

1	Johdanto.....	1
2	Puupiirtäminen	2
2.1	Puupiirrostekniikka.....	2
2.2	Puupiirtämisen historia.....	2
2.3	Öljyväripuupiirros	4
2.3.1	Puulaadut ja vaneri	4
2.3.2	Paperi.....	5
3	Kuva ja teksti puupiirroksissa	6
3.1	Puupiirroksen käyttökohteet.....	6
3.2	Aasia	6
3.3	Amerikka	8
3.4	Eurooppa	9
3.5	Afrikka	10
4	Japanin kirjoitusjärjestelmä	12
4.1	Kanjit ja kanatavumerkit.....	12
4.2	Katakanatavumerkit	12
5	Taiteellinen työskentely	14
5.1	Teoksen lähtökohdat.....	14
5.2	Teoksen suunnittelu.....	15
5.3	Katakanasanojen valinta.....	15
5.4	Hahmojen luominen	16
5.5	Laatan valmistus ja vedostaminen.....	16
5.6	Teoksen esillepano	18
6	Teoksen merkitykset	20
6.1	Teoksen tulkinta.....	20
6.1.1	Piktografi ja ideogrammi	20
6.1.2	Opetustaulu.....	21
6.1.3	Kuva-arvoituksia	21
6.2	Käsillä tekemisen merkitys.....	22
7	Yhteenveto ja pohdinta.....	23
	Lähteet.....	24

1 Johdanto

Opinnäytetyö tutkii puupiirrosmenetelmällä tehtyjä teoksia, joissa on yhdistetty kuvaa ja tekstiä. Kirjallinen osuus nostaa lähempään tarkasteluun taide-esimerkkejä eri puolilta maailmaa. Tavoitteena on vastata kysymyksiin, miten ja miksi kuvaa ja tekstiä käytetään puupiirroksissa. Taiteellinen osuus käsittelee sanan siirtymistä kuvaksi öljyväripuupiirroksen keinoin.

Puupiirtäminen kehitettiin tekstien ja kuvitusten sarjatuotannon nopeuttamiseksi. Menetelmän juuret sijoittuvat 600-luvun Kiinaan. Puupiirtäminen on yksi vanhimmista taidegrafiikan menetelmistä. Vaikka tekniikan alkuperämaan katsotaan olleen Kiina, kiinalaisesta puupiirroksista löytyy vähäisesti informaatiota ja sen levitys on ollut suppeaa. Grabowskin ja Fickin (2015) mukaan puupiirrosmenetelmä vakiintui taiteilijoiden käyttöön 1500-luvulla Euroopassa ja Aasiassa.

Japanissa puupiirros nousi suureen suosioon 1600-luvulla. Japanilaiset artesaanit alkoivat tuottamaan kirjojen ja uskonnollisten tekstien lisäksi myös yksittäisiä kuvia (Grabowski & Fick 2015, 75). Japani tunnetaan maailmalla ukio-e puupiirroksista. Japanilainen puupiirros inspiroi eurooppalaisia taiteilijoita 1800-luvun lopussa. Ilmiötä, jossa taiteilijat ottivat japanin taiteesta vaikutteita, kutsuttiin japonismiksi (Selkokari ym. 2016, 14).

Opinnäytetyön taiteellisen osuuden aiheena on japanin kielen innoittamat puupiirroksiset. Teoksessa kuvien yhteyteen liitetyt japaninkieliset sanat auttavat ymmärtämään, mistä teoksessa on kyse. Teoksen sisällön avautuminen ei silti vaadi japanin kielen taitoa. Kuvia pystyy lukemaan pelkällä visuaalisella lukutaidolla.

2 Puupiirtäminen

2.1 Puupiirrostekniikka

Taidegrafiikka on yläkäsite taiteentekomenetelmille, joissa väri siirtyy vedostettavalta pinnalta paperille, kankaalle tai muulle pohjalle. Taidegrafiikka jaetaan usein kohopaino- ja syväpainotekniikoihin ja litografiaan. Opinnäytetyö keskittyy puupiirtämiseen, joka on kohopainotekniikka. Puupiirroksen tekemiseen tarvitaan terävät kaivertimet, tasainen puulaatta, paperi tai kangas ja väri (Chesterman & Nelson 2015, 10).

Kohopainotekniikoissa painolaatalta poistetaan alueet, joille ei haluta värin leviävän. Väri levitetään laatalle telalla, harjalla tai siveltimillä. Yleisimmin taidegrafiikassa kuva vedostetaan laatalta paperille. Kun laatalle on levitetty väri telalla tai harjoilla, sen päälle lasketaan vedospaperi ja paperin päälle ja tarvittaessa suojapaperi. Informaatio voidaan siirtää laatalta paperille, hiertämällä tai käyttäen grafiikan prässiä. Paperia, jolle informaatio siirtyi vedostaessa, kutsutaan vedokseksi. Samalta laatalta otetaan yleensä useita vedoksia.

Puupiirroksissa käytetään vedosmerkintöjä. Usein puupiirroksissa on merkintä, kuinka mones vedos on kyseessä x määrästä painettuja vedoksia. Muita merkintöjä vedoksen yhteydessä on tekijän nimi ja teoksen nimi. Tekijän nimi on japanilaisen ja kiinalaisen perinteiden mukaan usein leimaa muistuttava merkintä. Japanilaisessa ja kiinalaisessa puupiirros perinteessä merkinnät kaiverretaan mukaan laatalle. Länsimaalaisissa vedoksissa on käytetty taidegrafiikan mukaisia kuvan alle käsin kirjoitettuja merkintöjä. Länsimaalaisissa puupiirroksissa on kuitenkin myös puupiirroksia japanilaiseen tapaan tehdyillä merkinnöillä.

Grafiikan erityisominaisuus on kuvan kääntyminen, jolla se poikkeaa muista taidemenetelmistä. Laatat valmistetaan aina peilikuvana halutulle lopputulokselle. Kirjainten ja merkkien kaivertaminen eroaa tavanomaisesta kirjoittamisesta, sillä useimmiten puupiirtäjä ei kaiverra laatalle merkkiä niin, että kaivertaa pelkästään merkin verran pois laatalta kuva 1. yleisempi menetelmä merkkien kaivertamiseen on kaivertaa pois merkin ympäriltä ja sisältä kaikki materiaali pois, että jäljelle jää pelkkä merkki.

Länsimaalaisen ja japanilaisen puupiirroksen tekemisen suurin ero on käytettävissä väreissä. Kiinassa ja Japanissa on perinteisesti käytetty vesipohjaisia värejä. Länsimainen puupiirros on yleisimmin öljyväripuupiirrosta.

2.2 Puupiirtämisen historia

Kiinassa 650-luvulla, sekä kuvaa että tekstiä on vedostettu paperille. Puupiirros kehitettiin tekniikaksi, jolla saadaan monistettua sama informaatio useaan kertaan tehokkaasti ja

yhtäläisesti. Painomenetelmä oli mullistava keksintö. Käytännön tieto levittyi ihmisille, jotka eivät aiemmin päässeet vastaavaan tietoon käsiksi (Chesterman & Nelson 2015, 10.) Kiinalaisella puUPIirrosteKniiKalla pystyttiin ottamaan yhdeltä vedoslaatalta 15 000 vedosta ja laatan hienoisen ylläpidon jälkeen vielä vedosta 10 000 lisää. MoniväripuUPIirrosteKniiKalla vedostettiin mm. paperirahaa, kuvituksia kirjoihin, koristeisia kirjepapereita. Maailman ensimmäinen paperiraha *jiaozi* (kuva 1) kehitettiin Kiinassa 1000-luvulla. (Tsien 2011, 96, 135.) Jiaozi-paperiraha on samalla vanhimpia säilyneitä puUPIirroksia (Norman).

Kuva 1. Kiinalainen jiozi papeperiraha. puUPIirros. (Tsien 2011)

Kiinalaisten mielenkiinto puUPIirrosmenetelmää kohtaan heikkeni ja pian Japanissa alkoi kukoistaa ainutlaatuinen puUPIirroskulttuuri. Kiinalaiset puUPIirrosopukset *"Ten bamboo hall painting book"* ja *"Mustard seed garden"* vaikuttivat japanilaisen ukio-e puUPIirroksen kehittymiseen. Kirjat sisälsivät ohjeita, esimerkkejä ja inspiraatiota puUPIirtämiseen. (Romano ym.1990, 2.)

Euroopassa puUPIirroksia painettiin paperille 1300-luvun lopulla. ukio-e inspiroi eurooppalaisia taiteilijoita 1800-luvun puolessa välissä. Pariisissa 1867 järjestettiin laaja näyttely japanilaisista ukio-e puUPIirroksista. Näyttelyn myötä eurooppalaisen taide-elämään levisi mielenkiinto japanilaista puUPIirrosta kohtaan (Romano ym. 1990, 6.) Taidegraafikassa vaikuttet japanilaisesta puUPIirroksista näkyivät ensimmäisenä ranskalaistaiteilija, Felix Vallottonin teoksissa (Moilanen ym. 1999, 24). Japanin taiteesta vaikuttuneet eurooppalaistaiteilijat ottivat mallia epäsymmetrisistä asetelmista, viivan käytöstä ja muista ukio-e tyyliä edustavista elementeistä (Romano, ym. 1990, 6–7.)

2.3 Öljyväripuupiirros

Puupiirros on monivaiheinen tekniikka, jossa lopputuloksen määräävät kaikki työvaiheet. Alkuun laatalle luonnostellaan tai jäljennetään toteutettavan teoksen peilikuva. Laatan pinta voidaan käsitellä lakalla, johon on sekoitettu vettä ja mustetta. Musteen värjäämä lakka luo laatan pintaan tumman kerroksen. Kaivertaessa pinnan alta paljastuu vaaleaa jälkeä, jolloin omaa kaiverrusjälkeä on helpompi seurata. Kaiverrettu laatta siistitään huolellisesti puupölystä. Laatalta on hyvä ottaa koevedos, josta voidaan huomioida useita korjattavia asioita, kuten käytettävän korjattavat alueet painolaatalla, käytetyn värin määrä, prässin puristusten voimakkuus jne. Mahdollisten korjausten jälkeen voidaan ottaa päävedokset. Vedospaperi kohdistetaan huolellisesti laatan päälle ja suojataan suojapaperilla prässillä vedostaessa. Prässissä tulee olla kevyet käsivoimin laitetut puristukset. Laatta papereineen ajetaan prässin läpi. Valmis vedos on käynyt läpi monet vaiheet.

Opinnäytetyön teoksissa käytetään tekniikkana öljyväripuupiirrosta. Öljyväri telataan yleensä lasipöydältä kumiselle telalle. Telaan tulee saada tasainen kerros väriä. Väri telataan puiselle laatalle. Vedospaperiksi soveltuvat useat paperit. Puupiirros vedostuu eri tavoin paperin mukaan. Paperi voi olla kostea tai kuiva halutun lopputuloksen saavuttamiseksi. Vedostuksen voi tehdä käsin tai koneellisesti. Käsin vedostuksen työkaluja ovat mm. erilaiset hierontimet, taittoluu ja lusikka. Vedostaa voi myös sähkö- tai käsikäyttöisellä grafiikan prässillä.

2.3.1 Puulaadut ja vaneri

Kiinassa puupiirtämiseen suosittiin päärynäpuuta ja puksipuuta sekä muita lehtipuita (Tsien 2011, 149). Japanissa perinteisin puupiirtämiseen käytetty puulaji on kirsikkapuu, joka on keskikovaa ja hienorakeista. Kirsikkapuu leikkautuu rakenteensa puolesta siististi. Myös puistolehmus, tulppaanipuu ja niverävaahtera ovat yleisiä käyttöpuita puupiirtämisessä. Chesterman & Nelson (2015) listaavat. Moilanen ym. (1999) kuvailevat puupiirtämiseen sopivan parhaiten pehmeät ja keskikovat puulajit.

Nykyisin monet taiteilijat käyttävät vaneria, joka on halpaa ja helposti saatavilla (Chesterman & Nelson, 2015, 23). Vaneri muodostuu ristiin liimatuista viiluista, jolloin puun syyt kulkevat vuorottain vaaka- ja pystysuunnissa. Vanerissa on aina pariton määrä viiluja, jolloin vanerin päällimmäinen viilu ja alimmainen viilu ovat samansuuntaisia. Havupuiset vanerit sisältävät enemmän oksakohtia, jotka leikkautuvat vaikeasti. Koivuvaneri sopii puupiirtämiseen erinomaisesti. (Moilanen ym. 1999, 42–44.)

2.3.2 Paperi

Paperi, kuten puupiiirroskin ovat kiinalaista alkuperää. Opinnäytetyössä käytetään kiinalaista Wenzhou-paperia, joka soveltuu hyvin puupiirtämiseen. Wenzhou-paperi ja japanilaiset puupiirtämiseen käytettävät Kozo- ja Shoji-paperit, valmistetaan kaikki mulperipuun kuiduista. Vaikka paperi on ohutta, se kestää hyvin mekaanista rasitusta. Pitkät kuidut sitovat paperin vahvasti kaikista suunnista.

Kiinalaiset ja japanilaiset vedospaperit ovat ohutta ja kevyttä verraten eurooppalaisiin papereihin. Eurooppalaiset paperit esimerkiksi Somerset, Rives ja Zerkall huomattavasti paksumpia (Chesterman & Nelson 2015, 43–44).

3 Kuva ja teksti puupiiirroksissa

3.1 Puupiiirroksen käyttökohteet

Romano ym. (1990) esittää kuvan ja tekstin yhdistelmän olleen käytössä jo puupiiirrosmenetelmän alkuaikoina Kiinassa 600-luvun puolivälissä. Ensimmäiset käyttökohteet Kiinassa olivat maatalous- ja lääketiede aiheisten kirjojen painatus. Menetelmä oli myöhemmin käytetty niin Aasiassa kuin Euroopassa yleisesti uskonnollisten tekstien ja kuvitusten vedostamiseen (Moilanen ym. 1999, 17.) Tekniikka yleistyi mainosten valmistamiseen ja arkipäiväisten tuotteiden mainontaan.

Moilasan (2013) mukaan Japanissa 1600-luvulta alkaen yleistyi kuvalliset puupiiirroskalenterit. Puupiiirrosta käytettiin Japanissa myös *kawaraban*-uutiskuvissa, joista suosituimpia olivat katastrofaaliset aiheet kuten tulipalot, maanjäristykset ja tulvat. 1800-luvulla uutispuupiiirrosten aiheiksi saattoi nousta silminnäkijöiden kertomat kokemukset kummituksista, hirviöistä ja muista erikoisista tapahtumista. Samaan aikaan Japanissa valmistettiin yhteiskuntaa kritisoivia karikatyyreja ja satiirisia puupiiirroksia.

Puupiiirros on vakiintunut taidekäyttöön maailmanlaajuisesti. Tekstiä ja kuvaa yhdistelevät monet taiteilijat eri puolilla maailmaa.

3.2 Aasia

Tsukioka Yoshitoshi (1839–1892) teki elinaikaan puupiiirroksia jopa 10 000 kappaletta. Häntä pidetään viimeisenä suurena japanilaisen puupiiirroksen mestarina (Chiappa & Levine.) Yoshitoshin tuotanto sisältää suuren määrän vedoksia, joissa yhdistyy kuva ja teksti. Hän toimi usean eri ukio-e tyylilajin taitajana kuten, *musha-e* (soturimaalaus), *bijin-ga* (kaunottarien maalaus), *yakusha-e* (näyttelijöiden maalaus) ja *gi-ga* (huumorimaalaus). (Yoshitoshi & Yosuke 2016.)

Yoshitoshin yksityiskohtainen puupiiirros voi olla alkuun vaikea tunnistaa puupiiirrokseksi (kuva 2). Japanilainen kirjoitus näyttää lähes siveltimen vedoilta, mutta on todellisuudessa kaiverrettua jälkeä. Japanilaiset puupiirtäjät kuin myös Yoshitoshi käytti laattojen tekoon kirsikkapuuta. Kirsikkapuusta valmistettu laatta on kestävä. Siltä voidaan ottaa tuhansia vedoksia säilyttäen edelleen yhtenäisen vedosjäljen (Moilanen ym. 1999, 192). Yoshitoshin yksityiskohtaiset puupiirokset muistuttavat maalauksia. Hänen veistojälkensä on niin tarkkaan kaiverrettua, että puupiiirrokselle ominaiset piirteet häivenevät.

Kuva 2. Tsukioka Yoshitoshi, Vanha nainen vie pois demonin käden, puupiirros (Yoshitoshi & Yosuke 2016)

Japanilaisen Sumio Kawakamin moniväripuupiirroksessa länsimaalaiseksi kuvattu aatelinainen seisoo kovassa tuulessa hatustaan kiinni pidellen (kuva 3). Vasemmassa alareunassa on taiteilijan signeeraus. Puupiirroksen tekstiosuus on runollinen kuvaus kesätuulesta.

Sumio säilyttää teoksissaan selkeitä merkkejä kaiverretusta puusta. Hiraganatavumerkein kirjoitetussa runo-osuudessa näkyy kulmikkaat leikkaukset. Maan kasvillisuus on osittain kaiverrettu ristikoiksi. Voimakasta tuulta esittävän pyörteen paksut linjat leikkautuvat rouheareunaisesti. Vastakohtana puupiirrokselle ominaiselle jäljelle, kanji-merkein kirjoitettu signeeraus näyttää siveltimen vedoilta.

Kuva 3. Sumio Kawakami, Alkukesän tuuli, 1926, puupiirros (Kawakami)

3.3 Amerikka

Amerikansuomalainen Clifton Karhu (1927) muutti pysyvästi Japaniin vuonna 1955. Karhu taitoi japanilaisen puupiirrostekniikan. Hän käytti värikkäissä teoksissaan voimakasta mustaa viivaa. (Heinonen ym. 1990, 64.) Valtaosa Karhun teoksista kuvaa japanilaisia maisemia, kuten kuvassa 4 näkymä Ginzan kaupunginosasta Tokiosta. Kaupunkimaisemissa, eritoten monissa Japanin kaupungeissa näkyy runsaasti kirjoitusta japanilaisin kirjoitusmerkein sekä länsimaisella aakkostolla yritysten nimissä, liikennemerkeissä ja mainoksissa.

Tekstillä on iso rooli Karhun puupiirroksessa *Ginza Synchrony*. Katse kiertää u:n muotoisen polun kirjoitusta sisältävien osuuksien mukana. Karhun luoma katukuva Ginzasta informoi enemmän englanninkielisellä, länsimaisella kirjaimistolla. Etualan teksti *GINZA*-, oikean reunan *BANK*- ja oikean yläreunan *hi*-tekstit erottuvat selkeimmin. Japanin kielistä merkistöä on teoksessa vähemmän. Vasemmasta reunasta ylhäältä alas lukee katakanamerkein *Amerika*. Alhaalla on kasa liikennemerkkejä, joista punainen kolmio käskee pysähtymään. Sommitelmallisesti keskialue on rauhoitettu.

Kuva 4. Clifton Karhu, *Ginza Synchrony*, puupiirros, 1979 (Lambsquay Gallery)

3.4 Eurooppa

Ranskalainen Félix Vallotton inspiroitui japanilaisen puupiirrostaiteen aihe maailmasta ja tyyllisistä seikoista. Vallotton loi puupiirroksiin dramatiikkaa mustan ja valkoisen kontrastilla. (Moilanen ym. 1999, 24). Puupiirrosten aiheina oli arkipäiväinen elämä, jossa esiintyi usein yksi tai useampi ihmishahmo.

Vallotton käytti monissa puupiirroksissaan kirjoitusta omiin nimikirjaimiin ja teoksen nimen esittämiseen. Kuvassa 5 vasemmassa alareunassa on teoksen nimi "*Le piano*" ja oikeassa alareunassa Taiteilijan nimikirjaimet "FV". Hän käytti teoksissaan tekstiä myös kaupunkimaisemassa näkyvien tekstien esittämiseen. Joissain teoksissa yksittäiset kirjaimet tai sanat ovat joko vahingossa tai tarkoituksella kääntyneet peilikuvaksi.

Kuva 5. Félix Vallotton, Piano, puupiirros, 1896 (Van Gogh Gallery Amsterdam)

Suomalainen puupiirtäjä, kirjailija ja taiteen tohtori, Tuula Moilanen aloitti puupiirtämisen öljyväri puupiirroksesta. Opintojen alettua Japanissa 1989, Moilanen tutustui japanilaiseen vesiväritekniikkaan (Moilanen ym. 1999, 170.) Hän asui ja työskenteli Japanissa parinkymmenen vuoden ajan. Moilasan taiteellinen ja tutkimuksellinen työskentely japanilaisen vesiväripuupiirroksen parissa on johtanut useisiin suomenkielisiin kirjajulkaisuihin ja opetustyöhön niin Japanissa kuin Suomessa. (Moilanen 2013, 13–14.)

Moilasan puupiirroksissa näkyy siisti ja hallittu moniväritekniikan taitaminen. Osassa Moilaisen tuotannosta on käytössä erilaiset kirjoitusmerkit ja leimat, jotka ovat yleisiä japanilaisessa puupiirroksessa. Teoksessa *"Unelmakauppias"*, kuvassa 6, Moilanen käyttää tekstiä tekijän nimikirjoitukseen sekä informoivana koriste-elementtinä. Kettuhahmon vieressä olevassa tolpassa lukee *"kettu"* ja *"unelmia myynnissä"*.

Kuva 6. Tuula Moilanen, *Unelmakauppias*, puupiirros, 2012 (Lambsquay Gallery)

3.5 Afrikka

Barthélémy Toguon on syntynyt ja kasvanut Kamerunissa. Toguon installaatio *The New world climax 2000*, on yhdistelmä puupiirrosta, installaatiota ja kuvanveistoa (kuva 7). Toguon passia leimattiin lukemattomia kertoja, ennen hänen muuttoaan Eurooppaan. Sen myötä hän veisti puusta suurikokoisia leimasimia, joissa luki esimerkiksi *"number of entries"*, *"entry prohibited"*, *"nationality"* ja muita maiden ja mannerten väliseen rajan ylittämiseen liittyviä sanoja tai lauseita. (Coldwell 2010, 149.)

Leimasimet ja leimasimilta otetut vedokset installoitiin samaan tilaan. Vedoksissa näkyvät puun vuosirenkaat synnyttävät vaikutelman valtavista sormenjäljistä. Sormenjäljet ja matkustusasiakirjat viittaavat yksilöön ja identiteettiin. Toguon veistotapa tekstin jäljentämiseen oli poistaa puulta peilikuvana tekstiksi jäävä osa. Eri muotoiset leimasimet, vuosirenkaat ja puun pinnan muut ominaisuudet luovat kuvan puusta ja kaiverrusjälki synnyttää tekstin.

Kuva 7. Barthélémy Toguo, The New world climax, installaatio, 2001 (Toguo)

4 Japanin kirjoitusjärjestelmä

4.1 Kanjit ja kanatavumerkit

Japanin kirjoitusjärjestelmä koostuu kolmenlaisista merkeistä: hiragana- ja katakanatavumerkit sekä kiinalaisperäiset kanji-merkit. Japanin kielen opettelu ulkomaalaisen näkökulmasta alkaa tavumerkkien harjoittelulla. Hiragana- ja katakanatavumerkkejä on molempia 46 kappaletta. (Matilainen & Serita, 11, 17.)

Japanilainen tavumerkkijärjestelmä sisältää konsonanttivokaalipareja, vokaalit "a", "i", "u", "e" ja "o" ja konsonantin "n". Asettamalla "ー" merkki tavumerkin jälkeen voidaan pidentää tavumerkin vokaali esimerkiksi: コーヒー, *koohii* (kahvi). Kaksoiskonsonatti luodaan lisäämällä pienennetty "tsu" (っ) -tavumerkki ennen tuplattavaa konsonanttitavua: カップ, *kappu* (muki).

4.2 Katanatavumerkit

Katanatavumerkkejä käytetään pääasiassa kirjoitettaessa länsimaisia lainasanoja ja erisnimiä. Yleisimmin käytetyt lainasanat ovat englannin kielestä. Maiden, paikkojen ja ihmisten nimet kirjoitetaan katanatavumerkein, poikkeuksena japanilaiset, korealaiset ja kiinalaiset, sillä Japanin ja Korean kielijärjestelmissä on lainattu kiinan kieltä. (Matilainen & Serita 2019, 17.)

Opinnäytetyön taiteellisen työn teokseen liittyy merkittävästi katanatavumerkkien käyttö, ulkoasu ja merkitys. Katanamerkit poikkeavat ulkonäöltään täysin länsimaalaisesta aakostosta. Merkkien mieleen painaminen ja niiden piirtämisen opettelu vaativat aikaa.

perusmerkit					muuntomerkit										
ア	イ	ウ	エ	オ											
a	i	u	e	o											
カ	キ	ク	ケ	コ	ガ	ギ	グ	ゲ	ゴ						
ka	ki	ku	ke	ko	ga	gi	gu	ge	go						
サ	シ	ス	セ	ソ	ザ	ジ	ズ	ゼ	ゾ						
sa	shi	su	se	so	za	ji	zu	ze	zo						
タ	チ	ツ	テ	ト	ダ	(ヂ)	(ヅ)	デ	ド						
ta	chi	tsu	te	to	da	ji	zu	de	do						
ナ	ニ	ヌ	ネ	ノ											
na	ni	nu	ne	no											
ハ	ヒ	フ	ヘ	ホ	バ	ビ	ブ	ベ	ボ	パ	ピ	プ	ペ	ポ	
ha	hi	fu	he	ho	ba	bi	bu	be	bo	pa	pi	pu	pe	po	
マ	ミ	ム	メ	モ											
ma	mi	mu	me	mo											
ヤ	-	ユ	-	ヨ											
ya		yu		yo											
ラ	リ	ル	レ	ロ											
ra	ri	ru	re	ro											
ワ	-	-	-	ヲ											
wa				o/wo*											
ン															
n															

*Tätä merkkiä ei tavallisesti käytetä, sillä kyseessä on kieliopillinen partikkeli, joka kirjoitetaan hiragana-merkillä.

Taulukko 1. Katakana-tavumerkit 46 kappaletta (Matilainen & Serita 2019)

5 Taiteellinen työskentely

5.1 Teoksen lähtökohdat

Ensimmäinen luonnos syntyi japanin kielen tavumerkkikurssin aikana. Tavumerkkejä opiskeltiin piirtämällä merkkejä käsin. Käsin piirrettyjen merkkien opettelu johti piirustuskokeiluihin digitaalisilla välineillä. Valitsin ensimmäiset kahdeksan katakanasanaa opiskelumateriaaleista. Sanojen ympärille muodostui kahdeksan oliota, jotka vastasivat kaukaisesti sanojen merkityksiä.

Työprosessi teosten parissa alkoi katakanatavumerkein kirjoitettujen sanojen valitsemisesta. Sanoja löytyi Internetistä, sanakirjasta ja japanin kielen oppikirjasta. Jatkotyöstöön valikoitui sanoja, jotka herättivät heti lukuhetkellä idean tai kuulostivat muutoin teokseen sopivilta. Sanoista siirryttiin luonnosteluvaiheeseen, jossa sanaa kuvaavat asiat muunnettiin ”katakanahahmoiksi”. Katakanahahmo on teossarjan hahmoja varten luotu käsite. Yksi katakanahahmo on yhden katakanasan rinnalle luotu olio.

Teokset etenivät yhtenäisen kaavan mukaan laatta kerrallaan. Ensin valittiin kahdeksan katakanasanaa. Hahmot luonnosteltiin piirtopöydällä. Valmiit hahmot tulostettiin oikeassa koossa peilikuvana paperille. Paperilta hahmot siirrettiin jäljentämällä luonnokset kalkkeeripaperin avulla vanerille (kuva 8).

Kuva 8. Kalkkeeripaperijäljennös vanerilla

Valmiilta puupiirroslaatalta otettiin koevedos ja tehtiin tarvittaessa korjauksia. Vanereita kai-verrettiin viiden vanerin sarjoissa. Viisi valmista puupiirroslaattaa muodostavat yhden

teoksen kuvapinta-alan 60 x 160 cm. Laatoilta otettiin vedokset 69 x 200 cm kokoiselle Wenzhou-kiinanpaperille.

5.2 Teoksen suunnittelu

Alun alkaen mielikuvitukselliset hahmot ovat olleet roolissa taiteessani. Taiteen teko on ajatuksilla leikkimistä. Japaninkieliset katakanasanat kuulostivat hauskoilta hellittelynimiltä. Kaksoiskonsonantit ja pitkiksi venytetyt tavut tekevät puheesta pehmeän ja leikittelevän kuuloista ja jokseenkin humoristista. *Hottokeeki, paipu, fooku, koohii*. Sanat ovat tuttuja englannin kielestä, mutta sovitettu katakanatavumerkein kirjoitettaviksi. Kun tuttujen sanojen rakenne muuttui, muuttui sanan tunnelma ja käsitykseni sanan tarkoituksesta.

Ensimmäinen sarja katakanahahmoja syntyi luontevasti. Suunnitelmana oli toteuttaa kahdeksalle katakanasanalle kuvitukset, jotka tarkoittavat mutkan kautta määrättyä sanaa. Sanat ovat merkittävässä roolissa osana kuvaa, jotta merkkien oppiminen tapahtuisi samalla. Alun alkaen halusin toteuttaa suuren määrän erilaisia hahmoja. Ensimmäinen suunnitelmani oli täyttää tila yltäkyläisesti, seinätilat ja osa lattiasta täysin vedosten peitossa, katakanahahmovedoksilla. Tilaan astuessaan, siirtyy erikoiseen uuteen maailmaan, joka herättää vahvan tunnelman.

Karsin ensimmäisen suunnitelman pursuilevan yltäkyläisyyden ja valitsin rajatumman suunnitelman. Tilassa esitetään neljä katosta roikkuvaa vedosta. Vedoksissa on yhteensä 160 erilaista katakanahahmoa. Vedosten vastapäiselle seinälle ripustetaan vedoslaattoja, jotta puupiirrosteekniikasta tietämättömälle katsojallekin selviää, mistä menetelmästä on kyse.

5.3 Katakanasanojen valinta

Ensimmäisen vedoksen neljäkymmentä hahmoa syntyivät sanoista, jotka valikoituivat japanin kielen kurssin katakanasanadokumenteista tai Internetin katakanataulukoista. Valinta oli osin sattumanvaraista ja osin se noudatti sääntöjä. Sääntönä oli ei liian montaa saman kategorian sanaa samalle laatalle, esimerkkikategorioita: hedelmät, ajoneuvot, vaatteet ja kylpyhuonetarvikkeet. Toisena sääntönä oli, ettei hahmot saa viitata kahta kertaa samaan eläinlajiin. Muutoin sanat saivat olla sattumanvaraisia. Ensimmäisen vedoksen viisi vedoslaattaa valmistui keväällä 2023.

Loput viisitoista laattaa valmistuivat keväällä 2024. Lähes kaikki loput katakanasanat valitsin japanin kielen sanakirjasta. Laatoissa noudatettiin jälleen edellä mainittua sääntöä kategorioista. Luovuin säännöstä samaan eläinhahmoon viittaamisesta. Katanakahmoissa esiintyy useamman kerran esimerkiksi kissa, koira ja kala.

Englannin kielen sana *cookie* kirjoitetaan japaniksi katakanatavumerkein: クッキー, *kukkii*. ”*Kukkii*” on suomenkielisenä sanana puhekieltä, jolla voidaan ilmaista monikkomuoto sanasta *kukka* tai verbi *kukkia*. Vastaavan kaltaiset sattumat eri kielten välillä suhteessa japanin kieleen synnyttivät ainutlaatuisen tunnelman, jota katakanahahmot välittävät eteenpäin.

Valittujen sanojen ulkopuolelle jäivät asiat, jotka viittaavat väkivaltaan, aseisiin, huumausaineisiin, lihansyöntiin ja eläinperäisiin tuotteisiin. Sanoissa on mukana suklaa, jogurtti ja jäätelö, jotka voidaan valmistaa myös kasviperäisesti.

5.4 Hahmojen luominen

Käytin työkaluna Sumo paint -ohjelmaa, joka toimii Internet-selainpohjaisesti. Piirsin piirto-pöydällä hahmojen luonnokset. Hahmon luominen alkoi usein valitun katakanasanan piirtämisellä. Jos sana oli esimerkiksi vene, luonnostelin nopean piirustuksen veneestä. Vene saattoi muistuttaa selällään makaavaa kuoriaista. Veneen keulaan piirtyivät torahampaat ja suuret silmät. Airoja alkoivat pidellä ötökkämäiset jalat, jotka nousivat veneen laidalta.

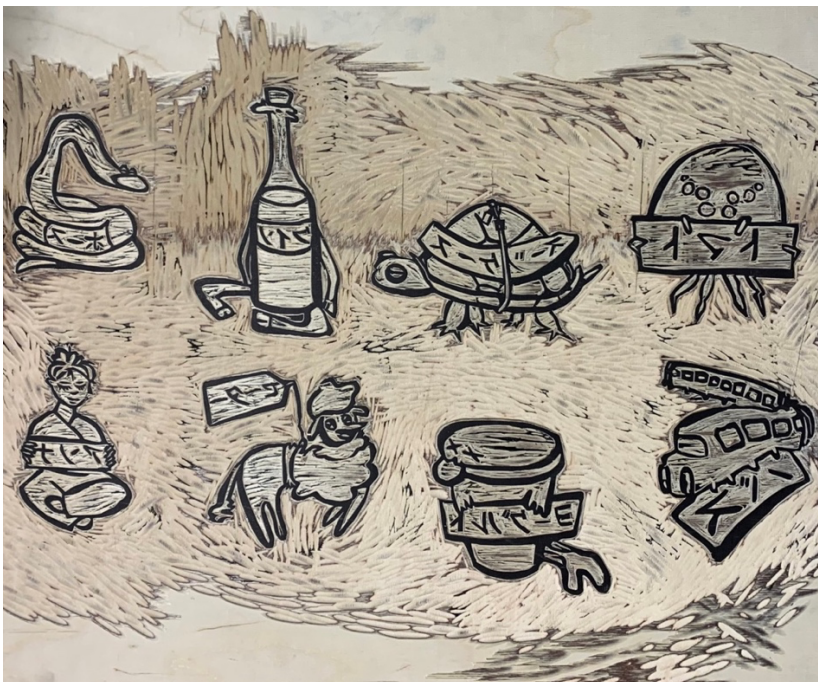
Hahmojen luomisen yhteydessä suurimmalle osalle hahmoista syntyi taustakertomus. Toisen vedoksen ensimmäinen laatta eli laatta nro 6 sisältää kokonaisuudessaan ajatuksia ja muistoja vaihto-opiskelujaksosta Japanissa.

5.5 Laatan valmistus ja vedostaminen

Laatan kaiverrus aloitettiin käymällä v-taltalla läpi piirretyt ääriiviivat. Kuva-alueiden uloimmat ääriiviivat kaiverrettiin uudelleen läpi syvällä u-taltalla. Muotojen sisältä poistettiin puuta pienikokoisilla u- ja v-taltoilla. Kuvitusten ympäristö kaiverrettiin poistaen vanerin ylimmäinen kerros, jotta painoväri ei leviä telatessa ympäristöön. Suuren tyhjän alueen poistamiseen käytettiin suurikokoisia, laakeita, u-taltoja ja tasatalttaa pinnan silottamiseen.

Kaiverrettujen kuva-alueiden päälle levitettiin siveltimellä ohut kerros seosta, jossa oli puolet vettä ja puolet väritöntä kalustelakkaa. Lakkakerros tehtiin estämään öljyvärin imeytymisen käsittelemättömään puuhun.

Vedostamisessa käytettiin pelkästään mustaa öljypohjaista painoväriä, johon sekoitettiin pieni määrä magnesiumia värin jäykistämiseksi. Väri telattiin lasipöydältä kumiselle telalle. Kuvapinnat käytiin läpi telaten tasainen väri kaikille kohopinnoille (kuva 9). Mikäli väriä levisi ei halutulle alueelle, väri kaiverrettiin pois tai peitettiin teipillä, jotta vedos säilyi siistinä.

Kuva 9. Painolaatta nro 1

69 cm:n levyisestä Wenzhou-paperirullasta leikattiin 200 cm:n pituiset vedospaperit. Vedostuksessa käytettiin käsikäyttöistä taidegrafiikan prässää. Prässin pöydälle lisättiin 9 mm:n ajopuut, joiden paksuus vastasi samaa kuin vedoslaatoissa. Prässin peti kammettiin toiseen päähän. Vedoslaatta asetettiin prässin pöydälle vaakasuunnassa. Vedospaperia rullattiin laatan päälle jättäen alareunaan 20 cm tyhjää paperia. Vedospaperirulla työnnettiin prässin telan ali (kuva 10). Rullautuvaa vedospaperia tuettiin paperipainoilla. Vedoslaatan ja vedospaperin päälle asetettiin suojapaperi. Prässiin laitettiin kevyt käsipuristus. Vedostuksen jälkeen puristukset otettiin pois.

Kuva 10. Vedostus

Seuraava laatta kohdistettiin vedospaperille niin, että edellinen vedos tuli hieman seuraavan laatan päälle, koska kuvapinta-ala haluttiin lähelle seuraavaa vedosta. Kohdistuksen jälkeen paperi työnnettiin jälleen prässin telan ali ja toistettiin sama työvaihe kuin edellä. Yhdelle kahden metrin pituiselle paperille vedostettiin viisi laattaa.

5.6 Teoksen esillepano

Neliosainen teos installoitiin yliopistorakennuksen käytävään, jossa tuli huomioida tilan esteettömyys ja ripustusrajoitteet. Käytävä valikoitui näyttelytilaksi sen moninaisten hyvien ominaisuuksien myötä. Vedokset (kuva 11) ripustettiin roikkumaan kattoritilöistä läpikuultavalla muovinarulla. Ripustussuunnitelmaan kuului myös neljän vedoslaatan ripustaminen. Lopulliseen ripustukseen päätyivät viisi laattaa, jotka keskitettiin seinäpinnan laattojen mukaan (kuva 12). Kokonaisia laattoja seinärakenteessa oli viisi. Yhteen vedokseen käytettiin aina viittä painolaattaa, jolloin oli tarkoituksellista esittää yhdessä yhteen vedokseen kuuluvat kaikki viisi laattaa.

Tilan ominaisuudet olivat eduksi teokselle. Vedospaperit sopivat yhteen valkoiseksi maalatun betoniseinän kanssa ja vanerilaattojen väri kävi puunväriseen seinän kanssa. Vastakkaiset asemat vedoksilla ja painolaatoilla loivat ajatuksen peilikuvallisuudesta ja vedostustahtumasta jossa paperi ja puu kohtaavat vastakkain.

Kuva 11. "Katakana" puupiirroksiset näyttelytilassa

Kuva 12. Katakana: 160 olennaista -näyttelyn kokonaiskuva

Opinnäytetyön näyttelyn nimi "*Katakana: 160 olennaista*" on kuvaus opituista katakana sanoista. Kaikki valitut sanat olivat olennaisia katakanatavumerkkien mieleen painamisessa. 160 sanaa sisältää hyödyllistä arkista sanastoa. Sana "*olennainen*" viittaa samalla katakana-ahmoihin, jotka ovat olentoja. "*Olennainen*" kuulostaa yksilöltä, joka on olemassa. Näytelyteokset olivat nimettömiä. Näyttelyn nimi vastasi koko tilan installaation nimeä.

6 Teoksen merkitykset

6.1 Teoksen tulkinta

Katakanahahmot voidaan lukea, visuaalisella lukutaidolla, osaamalla katakanamerkkejä ja vapaalla mielikuvituksella. Visuaalista lukutaitoa tarvitaan realismista irronneen kuvituksen tulkintaan. Tietyn katakanahahmon mukaan visuaalisen lukutaidon osaaminen voi yltää esimerkiksi historian, kulttuurin ja biologian viitteiden ymmärtämiseen. Katakanan ymmärtäminen avaa noin puolet tarkoituksesta. Oletettavasti vapaalla mielikuvituksella tarkasteleva katsoja näkee enemmän ja tekee useita tulkintoja ja ehkä osuu samaan ideaan, jota tekijä on tehdessään ajatellut.

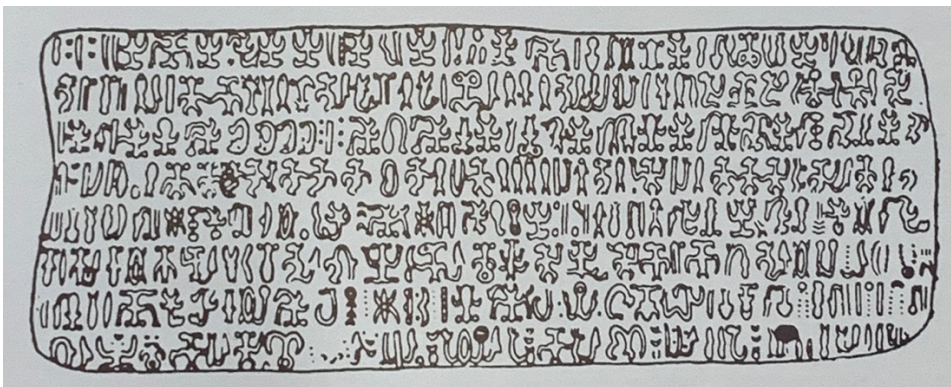
”*Katakana*” puupiirroksot ovat opetustauluja. Ensimmäiset katakanahahmot syntyivät opetellessa katakanatavumerkkien mieleen painamista. Kuvantekeminen oli oppimiskeino, joka yhdisti kielen oppimisen ja taiteen. Japanin kielen katakanamerkkien oppiminen yltää luonnosteluvaiheesta lopulliseen teokseen. Luonnostelun aikana merkkien käyttö konkretisoitui. Merkin käsin piirtäminen ja kaivertaminen jätti muistijäljen tekemisen kautta. Oikein kirjoituksen tarkistaminen ja sanojen ääneen lukeminen synnyttivät foneettisen muistijäljen.

Mustat kuviot valkoisella pohjalla rivimuodostelmassa luovat vaikutelman tekstistä. Yksittäistä katakanahahmoa voidaan verrata ideogrammiin tai piktografiin. Viitteet kuvakirjoitukseen rakentavat sillan sumerilaisiin, heettiläisiin ja muinaiseen Egyptiin, joiden kirjoitusjärjestelmiä yhdisti sekoitelma piktogrammeja ja ideogrammeja. Myös teoksen rullalle taipuva olemus luo yhteyden muinaisiin papyruskääreisiin.

6.1.1 Piktografi ja ideogrammi

Piktografinen symboli on yksinkertaistettu selkeästi määrättyä asiaa kuvaava symboli kuten aaltoilevat viivat, jotka merkitsevät merta tai jokea. Sen tarkoituksena ei ole esittää realistista kuvaa vaan yksinkertaistettu selkeästi kuvaava symboli. Modernit piktografit, kuten liikennemerkit, informoivat kuvan avulla esimerkiksi tietyöstä jyrkästä mäestä tai maastossa liikkuvista eläimistä. Ideografi tai ideogrammi ei esitä selkeää merkitystä. Ideogrammit voivat olla abstrakteja tai tavanomaisia. Niillä ei ole selkeää kuvallista linkkiä todellisuuden kanssa. (Crystal 1998, 199–200.)

Pääsiäissaarilta on löydetty puinen laatta, joka sisältää tunnistamatonta kuvakirjoitusta (Crystal 1998, 199). Kuvassa 13 on laatan mukaan tehty piirustus. Piktografien muodot muistuttavat erilaisia olentoja. Riveittäin kulkevat merkit ja erikoiset hahmot yhdistävät tätä historiallista löydöstä ja opinnäytetyön teoksia.

Kuva 13. Piirustus puisesta laatasta (Crystal 1998, 199)

6.1.2 Opetustaulu

Katakanojen opettelu muistuttaa aakkosten opettelua. Useissa suomalaisissa peruskouluissa ensimmäisen asteen opetusluokissa seinillä ovat aakkoset: "A" niin kuin auto, "B" niin kuin banaani, "C" niin kuin chili. Samalla tavalla japanin kielen katana-kurssi opettaa tavumerkkien käyttöä: "ru" niin kuin "ruuru" (rule, sääntö) tai "so" niin kuin soosu" (sauce, kastike). Peruskouluun verrattuna korkeakoulutason opetuksesta oli jätetty kuvitusmaailma pois.

"Katakana" puupiirroksia opettavat katsojaa katsomaan ja tekemään kuvasta tulkintaa. Opetustaulun vaikutelma syntyy teoksen järjestelmällisestä sommitelmasta. Japaninkieliset katakana lainasanat ohjaavat ajattelun suuntaa ja antavat vihjeen kuvan lukemiseen. Tekstiä taitamaton katsoja ei saa sanasta apua tulkintaan. Vieraan kielen näkeminen teoksessa herättää kysymyksiä.

6.1.3 Kuva-arvoituksia

Edo-kaudella Japanissa oli useita pelejä ja leikkejä, joissa puupiirros saattoi toimia pelilautana tai kuva-arvoituksena. *Hanji-e* oli kuva-arvoitus, joka saattoi sisältää äänneitä ja tavuja. *Kage-e* eli varjokuva-arvoitus perustui sermin taakse rakennettavaan esineen siluettiin. Varjon muodostama asia voitiin esittää vedoksena, jossa kuvataan sekä varjo, että kuva-arvoitusta vastaava esine. (Moilanen 2013, 217.)

"Katakana" puupiirroksia toimivat kuva-arvoituksina. Jokaisesta katanahahmosta löytyy olio tai olion osa, joista enemmistö on selkeämmin havainnoitavissa ja loput piilossa. Katakanasana antaa vihjeen merkityksestä, samaan yhtenevään tapaan Edo-kauden *Hanji-e* kuva-arvoitusten kanssa.

6.2 Käsillä tekemisen merkitys

Nykyisin laserkaiveruksella ja sähkökäyttöisillä työkaluilla voidaan valmistaa laattoja puupiirtämiseen. Vaikka teknologia tarjoaa vaihtoehtoisia tapoja käsin kaivertamiselle, minulle on tärkeää tehdä laatat käsityönä. Teknologian sopi olla hyödyksi kuitenkin luonnosteluvaiheessa. Piirtopöydällä tehty luonnosjälki muuttui vielä käsin kaiverretuksi jäljeksi. Käsin kaivertaminen oli jatkuvaa kehitystä ja oppimista, jossa oppiminen ylettyi myös kaivertimien teroittamiseen työskentelyn ohella.

Opinnäytetyötä varten kaiverrettavaa oli 20 kappaletta 50 x 60 cm kokoista 9 mm koivuvanerina eli noin 6 neliometriä. Kaivertaminen oli taiteellisen työn merkityksellisin ja pisin osuus. Hahmot saivat kaiverrusjäljen määräämät ääriviivat. Osalle jätettiin enemmän tekstuuria ja jotkut kaiverrettiin puhtaaksi ääriviivojen sisältä. Hahmojen ilmeet, kuviot ja ääriviivat tarkentuivat, kun 1–2 mm pinnasta otettiin pois. Jäljelle jäi vain olennainen osuus, joka haluttiin vedostaa.

Yhden laatan kaivertamiseen kului aluksi 2–4 työpäivää. Työn fyysisyys tuntui voimakkaana niskakipuna. Kämmeneen syntyi aina samaan kohtaan vesirakkula taltan käsiosan hankauksesta. Laattojen 7–20 kohdalla laatan teko oli automatisoitunutta. Talttojen vaihtelevat koot eivät hanganneet kättä rakkuloille. Sen sijaan kämmenen ihoon syntyi kovettuma siihen kohtaan, jota vasten taltan käsiosa nojasi. Kaivertamiseen ei kulunut enää useita päiviä. Yksi laatta saattoi valmistua saman työpäivän aikana. Kaivertaminen ei aiheuttanut enää niskakipua, koska työtä tehtiin seisten ja erilaisia istuimia vaihdellen.

Henkilökohtainen tavoite opinnäytetyön taiteellisessa työssä oli tuntea kehollisesti kaiverrustekniikan painautuminen lihasmuistiin. Toisena tavoitteena oli katakanatavumerkkien sisäistäminen pitkäkestoiseen muistiin. Kirjoitusmerkkien kaivertamisen jättämät muistijäljet voivat edesauttaa merkkien muistamista.

7 Yhteenveto ja pohdinta

Tekstiä ja kuvaa on yhdistetty puupiirroksissa menetelmän alusta aina nykypäivään asti. Alun perin kuvaa ja tekstiä sisältävät puupiirroukset toimivat käytännön tiedon välittämiseen esimerkiksi kirjoissa, mainoksissa, kalentereissa ja uutisissa. Puupiirros jäi lähinnä taiteilijoiden käyttöön, kun muut entistä nopeammat ja käytännöllisemmät menetelmät korvasivat puupiirroksen aikaisemmat käyttökohteet.

Tekstillä voidaan jakaa tietoa, korostaa tiettyä asiaa, ohjata katsojan tulkintaa, antaa lisätietoja, tarkentaa merkitystä ja koristaa kuvaa. Tiedon välittäminen tekstillä puupiirroskuviissa tapahtuu esimerkiksi tekijätietojen ja teoksen nimen esittämisessä. Jos kyseessä on esimerkiksi krusifiksi, on kuvaan voitu tarkentaa ristillä roikkuvan henkilön nimeksi ”Jeesus Kristus”. Tällöin katsoja voi tulkita kuvituksen esittävän varmastikin Jeesus Kristusta ristillä. Samalla kuva välittää eteenpäin tiedon Jeesuksen ristiinnaulitsemisesta.

Kirjoituksella voidaan myös täyttää erilaisia pinta-aloja. Monet japanilaiset puupiirroukset sisältävät runsaasti tekstiä. Teksteillä kerrotaan esimerkiksi tarinaa tai runoa tai välitetään monenlaista tietoa. Teksti on aina osa sommitelmaa. Sillä voidaan värittää alueita ja samalla jakaa lisätietoja.

Opinnäytetyönä toteutetuissa puupiirroksissa tekstin käyttötarkoitus on moninainen. Inspiraation lähteenä toimineet sanat on jätetty kuvaan koristeeksi. Sana luettuna avaa osan kuvan merkityksestä. Tavumerkit poikkeavat länsimaalaisesta aakkostosta, jolloin ne ovat katakanaa taitamattomalle katsojalle pelkästään koristeellisessa roolissa. Yksittäiset katakanaahahmot toimivat luettavina kuva-arvoituksina sellaisenaan. Opinnäytetyön puupiirros-teokset voidaankin tulkita kuvakirjoitukseksi.

Kuva ja teksti puupiirroksissa on mielenkiintoinen teema, johon syventymällä historia ja taidemaailma tarjosivat monipuolisesti nähtävää. Aihe avasi ovia alueille, jotka edelleen kaipaavat tulkintaa ja nähdyksi tulemistä.

Lähteet

Asian art museum. The invention of woodblock printing in the Tang (618-906) and Song (960-1279) dynasties. Viitattu 16.5.2024. Saatavissa <https://education.asianart.org/resources/the-invention-of-woodblock-printing-in-the-tang-and-song-dynasties/>

Tochigi prefectural museum of art. Sumio Kawakami collection. Utsunomiya: Tochigi prefectural museum of fine arts

Toguo B. The new world climax. Viitattu 15.5.2024. Saatavissa <https://www.barthelemytogo.com/the-new-world-climax/>

Chesterman M. & Nelson R. 2015. Making Woodblock Prints. Ramsbury, Marlborough: The Crowood Press Ltd

Chiappa N. & Levine J. Viitattu 14.5.2024. Saatavissa <https://yoshitoshi.net/>

Coldwell P. 2010. Printmaking a contemporary perspective. Lontoo: Black dog publishing

Crystal D. 1998. The Cambridge encyclopedia of language, Lontoo: Cambridge university press

Fick B. & Grabowski B. 2015. Printmaking: A Complete guide to Materials & Processes. Lontoo: Laurence King Publishing

Heinonen J., Karttunen I. & Palmgren U. 1990. Japanin taide. Punkaharju: Painokumppanit Oy

Lambsquay gallery. Clifton Karhu – Ginza Synchrony. Viitattu 21.1.2024. Saatavissa <https://www.lambsquaygallery.com/japaneseprints/p/clifton-karhu-ginza-synchrony>

Matilainen P. & Serita V. 2019. Tie japanin kieleen. Helsinki: Finn lectura

Moilanen T. 2013. Japanilainen puupiirros ajan ja ikuisuuden peilinä. Helsinki: Unigrafia Oy

Moilanen T., Laitinen K. & Tanttu A. 1999. Puupiirroksen taito: öljyväripuupiirros ja japanilainen vesiväripuupiirros. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy

Norman J. Introduction of paper money in China. Viitattu 16.5. Saatavissa <https://historyofinformation.com/detail.php?entryid=242>

Kawakami S. Collection of Tochigi prefectural museum of fine arts – Sumio Kawakami

Romano C., Ross J. & Ross T. 1990. The complete printmaker: techniques, traditions, innovations (revised and expanded ed.). New York: The free press

Salaman M. 2013. The art of the woodcut, masterworks from the 1920s. New York: Dover Publications

Selkokari H., von Bonsdorff A. & Weisberg G. 2016. Japanomania pohjoismaisessa taiteessa. Bryssel: Mercatorfonds

Tsien T. 2011. "Techniques of woodblock printing". Collected Writings on Chinese Culture. Hong Kong: The Chinese University Press

Yoshitoshi T. & Yosuke K. 2016. Yoshitoshi, a genius ukiyo-e master in a turbulent time. Kobe: Art one

Van Gogh Museum Amsterdam. Félix Vallotton - The Piano (Le Piano). Viitattu 22.1.2024 Saatavissa <https://www.vangoghmuseum.nl/en/prints/collection/p1502V2000>